

Заборона на торгівлю з тимчасово окупованими територіями (оновлені правила з 07.05.2022)

Особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях України (далі — ТОТ) врегульовані Законом України від 15.04.2014 № 1207-VII «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (далі — Закон № 1207), нова редакція якого набрала чинності 07.05.2022.

Закон № 1207 встановлює, зокрема, правила укладення договорів та інших правочинів із суб'єктами господарювання та особами, що провадять незалежну професійну діяльність (адвокати, експерти, нотаріуси тощо), що розташовані (zareєстровані) на ТОТ, а також порядок переміщення товарів з/на ТОТ. Які ці правила і як вони впливають на публічні закупівлі у період воєнного часу, з'ясуємо у цій статті.

Що таке ТОТ?

Відповідно до статей 1 і 3 Закону № 1207 для цілей цього закону тимчасово окупованою територією визначається:

- сухопутна територія тимчасово окупованих Російською Федерацією територій України, водні об'єкти або їх частини, що розташовані на цих територіях, а саме:
 - Автономна Республіка Крим та місто Севастополь, що є тимчасово окупованими Російською Федерацією (далі — РФ) з 20.02.2014;
 - окремі території України, що входять до складу Донецької та Луганської областей, які окуповані РФ (у тому числі окупаційною адміністрацією РФ) починаючи з 07.04.2014 в межах та згідно з переліком, затвердженим [Указом Президента України від 07.02.2019 № 32/2019 «Про межі та перелік районів, міст, селищ і сіл, частин їх територій, тимчасово окупованих у Донецькій та Луганській областях»](#);
 - окремі об'єкти нафтогазовидобування в межах континентального шельфу України, що є окупованими РФ з 19.02.2014, перелік яких має визначити Кабінет Міністрів України (станом на 20.05.2022 цей перелік ще не затверджено);

внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилеглого до узбережжя континентального шельфу України, внутрішні морські води, прилеглі до сухопутної території інших тимчасово окупованих Російською Федерацією територій України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного

права, Конституції та законів України;

інша сухопутна територія України, внутрішні морські води і територіальне море України, визнані в умовах воєнного стану тимчасово окупованими рішенням Ради національної безпеки і оборони України (далі — РНБО), введеним у дію указом Президента України (станом на 20.05.2022 [рішення з цих питань не приймалися](#));

надра під територіями, зазначеними у пунктах 1, 2 і 3 цієї частини, і повітряний простір над цими територіями.

Важливо: станом на 20.05.2022 до числа ТОТ належать лише ті окремі території України, окупація яких розпочалася ще в 2014 р.

Заборони на взаємодію з ТОТ

Встановлено такі заборони та обмеження щодо господарської діяльності на/з ТОТ:

здійснення господарської діяльності юридичними особами, фізичними особами — підприємцями та фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність, місцезнаходженням (місцем проживання) яких є тимчасово окупована територія, дозволяється виключно після зміни їхньої податкової адреси на іншу територію України (абзац 1 частини 2 статті 13 Закону № 1207);

правочин (у тому числі будь-який договір, зокрема й договір про закупівлю), стороною якого є суб'єкт господарювання, місцезнаходженням (місцем проживання) якого є тимчасово окупована територія, є нікчемним. На такі правочини не поширюється дія положення абзацу 2 частини 2 статті 215 Цивільного кодексу України, а отже такий правочин не може бути визнаний дійсним у судовому порядку (абзац 2 частини 2 статті 13 Закону № 1207);

переказ коштів між ТОТ та іншою територією України забороняється (частина 6 статті 13 Закону № 1207);

видані до моменту окупації дозвільні документи вважаються недійсними на ТОТ, але можуть використовуватися для проведення господарської (підприємницької) діяльності на іншій території України до закінчення строку їх дії у випадку перереєстрації таких суб'єктів на іншій території України, у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову політику. Такі документи не можуть бути продовженими

відповідно до законодавства України, крім випадків, коли до закінчення строку дії таких ліцензій (дозволів) здійснено деокупацію відповідної тимчасово окупованої території (частина 9 статті 13 Закону № 1207);

на товари, вироблені на ТОТ, не може бути видано сертифікат українського походження (частина 9 статті 13 Закону № 1207);

на період тимчасової окупації переміщення товарів (робіт, послуг) з ТОТ на іншу територію України та/або з іншої території України на ТОТ усіма видами транспорту, у тому числі автомобільним, залізничним, повітряним та трубопровідним транспортом, а також лініями електропередач та гідротехнічними спорудами, заборонено, за винятком перевезення особистих речей у разі переміщення через адміністративну межу та/або евакуації (частина 2 статті 13-1 Закону № 1207);

переміщення товарів, маркування (етикетування) яких свідчить про вироблення таких товарів на ТОТ, забороняється, за винятком перевезення особистих речей у разі переміщення через адміністративну межу та/або евакуації (частина 2 статті 13-1 Закону № 1207);

переміщення товарів через лінію зіткнення на окуповану територію можливе лише для надання гуманітарної допомоги для захисту цивільного населення, що перебуває на окупованій території (частина 5 статті 13-1 Закону № 1207);

здійснення водопостачання на ТОТ Автономної Республіки Крим та міста Севастополь забороняється до відновлення на цій ТОТ конституційного ладу України (частина 6 статті 13 Закону про ТОТ).

Як бачимо, обмеження жорсткі та однозначні, мета яких — не дозволити державі-окупанту отримувати фінансову вигоду з окупації.

По-перше, суб'єкти господарювання, розташовані на ТОТ, не вправі працювати та заробляти на українському ринку, допоки не перереєструються на іншу територію України, а отже і не почнуть сплачувати податки до бюджету саме України, а не держави-окупанта. Будь-який договір, укладений з такими суб'єктами до моменту їх перереєстрації, є нікчемним, а отже не створює правових наслідків.

По-друге, не допускаються грошові перекази з ТОТ, що унеможлиблює прямі фінансові вливання на ТОТ з іншої території України.

По-третє, не допускається торгівля з ТОТ шляхом заборони на фізичне переміщення товарів, у тому числі електричної енергії.

По-четверте, вироблені на ТОТ товари не можуть отримувати у міжнародній торгівлі бонуси та переваги, встановлені для товарів походженням з України.

Зверніть увагу! **Усі наведені обмеження поширюються на ТОТ, окупація яких розпочалася у 2014 р., а також на надра під цими територіями і повітряний простір над ними.** Що стосується територій, які можуть бути віднесені до числа ТОТ за рішенням РНБО, то саме РНБО в умовах воєнного стану і вирішуватиме питання їх правового режиму відповідно до абзацу 2 частини 3 статті 4 Закону № 1207.

Відповідне рішення РНБО вводиться в дію указом Президента України. Також **в умовах воєнного стану рішення про поширення будь-якого з наведених обмежень (а то й усіх разом) на ТОТ, що були визнані такими за рішенням РНБО, а також на надра під ними і повітряний простір над ними, може бути прийнято Кабінетом Міністрів України** відповідно до частини 1 статті 13 та частини 1 статті 13-1 Закону № 1207.

Висновок

Станом на 20.05.2022 правовий режим ТОТ, а отже і всі встановлені ним обмеження щодо господарської діяльності на/з ТОТ, поширюється лише на ті ТОТ, окупація яких розпочалася у 2014 р., а також на надра під цими територіями і повітряний простір над ними. Однак **в умовах воєнного стану правовий режим ТОТ та пов'язані з ним обмеження може бути додатково введений на відповідних територіях за рішенням РНБО, що затверджується указом Президента України.** Також рішення про поширення обмежень, визначених у статтях 13 та 13-1 Закону № 1207, на території, що визнаються ТОТ за рішенням РНБО, може бути прийняте Кабінетом Міністрів України.

У разі, якщо на певну територію за рішенням РНБО буде поширено правовий режим ТОТ, замовники публічних закупівель мають діяти з урахуванням визначених РНБО та/або Кабінетом Міністрів України обмежень. Наприклад: якщо визначений правовий режим перешкоджає виконанню договору про закупівлю, то залежно від умов конкретного договору про закупівлю або зупиняється виконання зобов'язань у зв'язку з форс-мажорними обставинами, або ж зобов'язання припиняється неможливістю виконання.

У разі необхідності та за умови наявності відповідних положень укладеного договору про закупівлю завантажуйте [приклад додаткової угоди про призупинення дії договору про закупівлю](#). При цьому учасникам ринку публічних закупівель варто мати [приклад листа щодо виникнення форс-мажорних обставин](#).

Також читайте на порталі [RADNUK.COM.UA](https://radnuk.com.ua):

[Перелік корисних посилань щодо оприлюднення звіту про виконання договору про закупівлю;](#)

[Варіанти того, як прописати умови про строк виконання зобов'язань та термін дії договору, укладеного за Постановою № 169.](#)